

JORNADA COM MILLORAR L'EDUCACIÓ A CATALUNYA
13/02/2024

Benvinguda, José Montilla

Els resultats de l'informe PISA són un toc d'atenció, però el problema és de fons sobre la compatibilitat de l'equitat i excel·lència a les escoles i instituts, dos objectius que una bona gestió del sistema educatiu hauria d'assegurar.

Tots els infants i joves haurien de potenciar els seus talents, aprendre el necessari i gaudir de l'etapa educativa per passar a la vida adulta amb els instruments necessaris per a una vida plena d'oportunitats.

El sistema educatiu ha d'estar relacionat amb la formació professional, la universitat, la ciència, la tecnologia, les humanitats i l'activitat econòmica del país.

Qüestions a resoldre en relació amb:

- 1) La formació del professorat.
- 2) Organització dels centres.
- 3) Continguts educatius, currículum, metodologies i didàctiques.
- 4) Escola inclusiva.
- 5) Millora del contacte entre l'FP i l'entorn productiu.
- 6) Dificultat per gestionar la diversitat de centres i problemàtiques.
- 7) Relació amb les famílies.
- 8) Gestió de la diversitat cultural i socioeconòmica.
- 9) Recursos suficients.

Tot i les problemàtiques, el nostre sistema educatiu és competent, i s'ha de debatre per millorar-ho. Portant l'autogovern al seu límit, assumint les responsabilitats i prenent decisions.

Ponència inaugural, Coral Regí, exdirectora de l'Escola Virolai.

La societat ha canviat. Amb l'escolarització universal pensàvem que ho resoldriem tot, però realment el que hem d'assegurar és que s'aprèn a les escoles garantint l'ODS 4 "Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat per promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a tothom".

L'escolarització és necessària per millorar socialment davant l'escenari de desigualtat i resultats mediocres. Tenim una escola per a tots, i hauríem de poder donar una resposta més personalitzada per treure el millor de cadascú i adreçar-nos als seus interessos.

La complexitat s'ha convertit en la realitat, en norma.

Les proves PISA també reflecteixen la manca de pertinença a l'institut i a l'escola, per aconseguir-ho hem de fer que tots els alumnes tirin endavant, cadascú a la seva forma, aconseguint que no abandonin i acollint-los en un entorn de benestar i confiança possibilitant l'aprenentatge.

El malestar docent té relació també amb l'equivocació en l'establiment dels objectius, cal posar el focus.

L'actualitat té com a característica principal la incertesa, i l'estabilitat ja no pot ser el signe de benestar, això s'ha de transmetre i ensenyar als alumnes, la capacitat d'aprendre i desaprendre al llarg de la vida.

PISA neix als 2000 perquè el sector econòmic observa que els joves no tenen les competències necessàries. Però només és una foto determinada. S'ha d'aprofitar per parlar d'educació i donar respostes valentes a les necessitats que hi ha: l'abandonament, manca d'equitat, de recursos, d'estabilitat del sistema.

Cal educar en el valor de l'autosuperació: quan s'esforcen ho reconeixem. Aprendre de l'error per mitjà de l'atenció, la reflexió, la concentració i l'aprenentatge. Educant per la creativitat i la curiositat. Gaudir de tot el procés.

Claus per a la millora:

- 1) Lideratge de les polítiques educatives, també a l'escola, per fer nens i nenes líders.
- 2) Escola 360 com a projecte compartit i treball en equip: comunitat, entorn, educadors, companys, família, alumnes.
- 3) Professors preparats per fer l'acompanyament del procés d'aprenentatge.
- 4) Treball en equip entre educadors: compartint un projecte, fer un treball conjunt i caminar cap a la codocència.
- 5) S'ha de treballar a millorar el clima de l'aula.
- 6) Focalitzar els criteris de valoració i decisió en la millora de l'alumne.
- 7) Inclusió i equitat: ficant els recursos econòmics necessaris.
- 8) Prestigiar al professorat.

Com remuntar els resultats educatius de Catalunya?

Esther Niubó Cidoncha, diputada i portaveu del Grup Socialistes a la Comissió d'Educació del Parlament de Catalunya

Jornada d'escolta per fer una fotografia conjunta i recollir propostes amb els professionals, escola pública, concertada, famílies, estudiants, ajuntaments, entitats pedagògiques.

PISA ha evidenciat la necessitat de millorar el rendiment educatiu.

Dolors Rius, docent i exsecretària general del Departament d'Educació

La realitat és complexa i canviant, i s'ha de tenir present a l'hora de presentar solucions: equitat, inclusió i governança de l'educació.

Per remuntar els resultats hem de donar resposta als següents tres factors rellevants:

- 1) Infrafinançament de l'educació.
- 2) Nivell de pobresa infantil. 33% dels infants està en situació de pobresa.
- 3) Necessitat d'obrir l'educació a altres perfils professionals per superar les realitats diferents.

L'informe PISA ens situa a la cua d'Espanya, les Competències Bàsiques davallada en català i PIRLS davallada important. És urgent donar solucions a les problemàtiques, però si hi ha alguna cosa positiva és que s'ha posat a l'agenda política l'educació.

Per abordar la problemàtica s'ha d'actuar a tres nivells:

- 1) Coneixement sistemàtic de la situació educativa. Sense coneixement no hi ha millora.
 - a. Agència d'Avaluació i Prospectiva de l'Educació:
 - i. 2009 la LEC es crea, per conèixer l'estat del sistema educatiu i fer prospecció de metodologies i eines per garantir la millora.
 - ii. 2010 s'aproven els Estatuts i el consell rector.
 - iii. 2011 la Consellera Rigau la tanca.
 - iv. Ara es vol tornar a impulsar.
 - b. El Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (CSASE) no funciona.
- 2) Apoderament dels centres educatius.
 - a. Per poder exercir la seva autonomia es necessiten direccions fortes i claustres compromesos.
 - b. Cal estabilitat en les plantilles, hi ha centres amb una mobilitat del 50% del professorat anualment.
 - c. Han de poder avaluar el seu centre, i valorar la situació econòmica, els recursos humans i les necessitats d'altres departaments (salut, drets socials, cultura, etc.).
- 3) Capacitat d'innovació pedagògica. Catalunya ha de tornar a ser capdavantera.

Propostes per una educació equitativa i de qualitat que mereix Catalunya: l'educació ha de ser una prioritat de país, avançar en un Pacte educatiu que impliqui a tota la societat, incrementar pressupost 6% del PIB, dotar els centres en funció de la complexitat, reduir ràtios on sigui necessari, adequar els recursos humans a les necessitats, recursos per escola inclusiva, una administració educativa al costat dels centres, garantir formació permanent professorat adequada a les necessitats dels claustres, avançar interacció dels centres amb l'entorn, afavorir treball en xarxa dels centres que comparteixen zona.

Respecte a la sisena hora: S'han de donar les mateixes condicions a tots els centres sostinguts amb fons públics, la concertada al llarg de tota l'etapa fa un curs més amb aquesta hora, s'han d'acabar aquestes diferenciacions. S'han de tornar a fer contractes programes per millorar l'equitat a la concertada.

S'ha d'incorporar a tota la comunitat educativa en la definició del projecte del centre i cal que l'administració educativa sigui col·laboradora i que acompanyi i conegui els centres, no per fiscalitzar.

Jesús Orellana, professor de Secundària

El sistema educatiu a Catalunya té l'objectiu final de donar coneixement i competències a tot l'alumnat independentment de la situació familiar, aplicació de la igualtat d'oportunitats. Cal avaluar els resultats per observar si aquest objectiu s'està complint.

Respecte dels resultats de les proves la tendència s'observava als instituts des de fa temps, el problema no és només el coneixement sinó la capacitat d'adquirir aquests per mitjà de la comprensió i l'expressió.

Claus:

- 1) Polítiques finalistes: per millorar l'escriptura i lectura recuperar les biblioteques escolars, programes de foment de la lectura i escriptura i introduir-ho als projectes educatius dels centres.

- 2) Millorar el sentiment de pertinença. Invertint en la millora de les infraestructures dels centres educatius i en el seu manteniment. La qualitat educativa també depèn del confort tèrmic.
- 3) Problemes de conflictivitat de l'aula, millorar la fortalesa del professorat i la seva figura, aturar el sentiment d'impunitat.
- 4) Millorar les ràtios, però també recursos humans: psicòlegs, vetlladores, infermeres, etc.
- 5) Llibertat pedagògica i metodologia dels docents, formació didàctica i continua pel professorat, tenint en compte les especialitats. Reduir la burocràcia.
- 6) Democràcia en els centres per poder fer debats pedagògics als claustres.
- 7) Drets laborals: a Catalunya estan els professors pitjors pagats de l'estat. No es paguen les pernoctacions. Tampoc s'han entomat les agressions, ni físiques ni verbals.

Sisena hora: per fer el mateix que fem ara no cal. De fet, estem molt per sobre de la mitja d'hores de la Unió Europea.

Quan parlem del 6% s'han de posar els recursos en allò que cal, perquè s'inverteixen molts diners en qüestions que no són prioritàries.

Hi ha molt malestar i disconformitat amb la formació del professorat i no s'està posant solució.

Antoni Domènech, inspector jubilat, professor associat a la Facultat d'Educació de la UB i membre de la junta del Col·legi de Docents i Professionals de la Cultura

Canvis que ens han conduït fins aquí:

- Canvis demogràfics: baixada de la natalitat, diversitat de nouvinguts, i nova redistribució de la riquesa amb més pobresa infantil, ha fet que a l'escola s'hagi reflectit de forma agreujada.
- Política educativa canviant, diferents models educatius diversificant els centres amb diferents serveis i instal·lacions que fa que competeixen entre ells.
- Els resultats de les proves ens diuen:
 - o Resultats són molt baixos i menys equitatius.
 - o Hi ha una baixa excel·lència i un augment dels nivells més baixos que no assoleixen els mínims.
 - o Hi ha un greu biaix de gènere, en les expectatives futur i en la valoració que fa de l'escola.
 - o Diferenciació en la valoració que fan les famílies de les escoles.
 - o S'agreuja la diferenciació en la valoració per la titularitat del centre.
 - o Increment de la sensació de manca d'utilitat de l'escola i manca d'atenció per part del professorat.

Mesures urgents:

- 1) Prestigiar la professió. Replantejar la formació inicial del professorat i la retribució.
- 2) Teixir consensos sobre la importància de l'educació com a formar de prosperar social i culturalment.
- 3) Donar importància als sabers i al coneixement.
- 4) Potenciar els sabers del professorat, per entusiasmar a l'alumne.
- 5) Treball sistemàtic en algunes matèries, com la lectoescriptura i el càlcul.
- 6) Capacitat per atendre els alumnes de forma personalitzada, generar vincles, aprofitar la tutoria.

- 7) Incrementar els recursos en funció del projecte o el centre, perquè vagi directe a la millora de l'alumne.
- 8) Desburocratitzar. S'ha de confiar en la professionalitat del centre.

Sisena hora: S'han d'homogeneïtzar els recursos a la pública i concertada. S'han de fer als alumnes partícips del projecte i si hi ha una sisena hora son més hores per poder dedicar-ho això també. Incorporar-los també ajudaria a revertir la seva sensació d'incomprensió i manca d'acompanyament.

Mònica Nadal, directora de recerca de la Fundació Jaume Bofill

Catalunya ha millorat molt en els darrers 40 anys, però els darrers 10 s'ha estancat.

L'infrafinançament crònic greu, les retallades de 2010 que van talar d'arrel els PEE, l'atenció als alumnes immigrants i la formació del professorat.

A més la situació s'ha complicat, més immigració, més pobresa, i no s'ha fet cap per revertir o tenir especial cura d'aquesta situació.

Realment la qualitat del sistema s'ha de mesurar amb aquells que més ho necessiten.

Hi ha un sistema de finançament inestable, que no atén les particularitats i que tot va a canvi de burocràcia.

Coses que cal millorar:

- 1) Canvi model finançament, segons les necessitats de cada centre i millorar l'autonomia de centre per decidir com invertir els recursos.
- 2) Donar continuïtat a les polítiques d'atenció a la diversitat del centre. És prioritari atendre a la diversitat. A tots els centres ha d'haver-hi un orientador, psicopedagog independentment de la situació, però especialment aquells que més ho necessiten. Quan es reparteixen els recursos en funció d'uns requisits es fa més evident la vulnerabilitat.
- 3) Allargar al màxim l'estada dels alumnes als centres perquè estiguin més preparats pel futur. S'ha d'adaptar l'escolaritat a la seva necessitat, i obrir l'escola fomentant espais que generin aprenentatge com a espai comunitari.
- 4) Identificar els problemes i posar els recursos. Hi ha un 20% dels centres no assoleixen els resultats, problema d'absentisme, professorat canvia. Aquests centres amb problemes els coneixem i no es fa res. De la mateixa forma es sap quins joves tenen problemàtiques i no es fa una especial atenció.
- 5) Escola no és gratuïta. Hi ha una pública amb copagament, i a la concertada no es regulen les quotes. S'ha de garantir una cistella bàsica pels infants.

Sisena hora: no cal afegir hores sinó que fem, esponjar el temps, i que no estiguin tan compactats els horaris.

La corresponsabilitat del sistema ha de ser lluitar contra la segregació escolar, per redistribuir l'alumnat de manera més justa i equilibrada, millora els resultats i és més sostenible econòmicament.

L'alumnat gitano s'ha invisibilitzat amb l'arribada de la immigració i estan molt focalitzats a certs centres, el que hauria d'ajudar a desplegar mesures, però en realitat no es fa.

S'ha d'aprofitar el bagatge dels municipis, que tenen molt identificades les necessitats i definides polítiques educatives més avançades, que integren les activitats extraescolars i de lleure.

Maria Monforte, presidenta de l'Associació d'Estudiants de l'Hospitalet

Les mesures s'han d'adreçar a l'arrel del problema:

- Manca de finançament. L'Associació d'Estudiants de L'Hospitalet som signants de la ILP del 6%.
- S'ha de donar importància als recursos que ja està en marxa.
- Falta d'adaptació curricular i de motivació generalitzada. No s'atenen les necessitats dels estudiants.
- Falta de formació no reglada, l'institut com espai comunitari, aprofitar les tardes per fer extraescolars i acompanyament i apostar per l'educació al Lleure.
- Salut mental, manca d'atenció i recursos. Nul·la gestió dins del centre de les necessitats dels alumnes que van a centres de dia o altres recursos mèdics.
- A L'Hospitalet també hi ha una situació potser generalitzada però:
 - o Ràtios insostenibles. Una ciutat socialment complexa amb 30 alumnes per aula.
 - o Els centres d'alta complexitat estan concentrats en les mateixes zones de la ciutat.
 - o Dificultat de gestionar la matrícula viva a les aules.

Les solucions han de ser posar els recursos, i anar tota la comunitat educativa a la una.

Sisena hora: hem de tindre les mateixes oportunitats, però aquestes han de ser de profit. I potser es podria pensar en què aquesta sisena hora per fer un altre tipus d'activitat no lectiva o de treball autònom.

Paraules:

1) Xavier Diaz, USTEC

Problemes:

- 1.- Proletarització dels docents. En bona part per la jerarquització de les escoles i la manca d'independència dels professors.
- 2.- Decret de direccions i de perfils, que les direccions decideixen a dit els professors. Sistema corrupte i falta de moralització dels professionals.
- 3.- No hi ha metodologies miracle.
- 4.- Sectarisme amb les metodologies.
- 5.- Atomització del sistema, en el que l'autonomia de centre és per lluitar i competir unes escoles amb les altres.
- 6.- Confusió pedagògica per la manca de criteri.
- 7.- Fatiga de materials, d'infraestructures, dels professionals.

Solucions:

- 1.- Reconèixer els errors i rectificar.
- 2.- Humilitat, per corregir errors.
- 3.- Realisme per poder millorar d'aquí 5 anys alguna cosa.

2) Josep Manel Prats, FAPEL

La família s'ha de defensar i potenciar a l'escola. Les tutories personal i compartida ha de practicar-se amb més qualitat, per sentir que estem acompanyats, infants i famílies.

Millorar les polítiques de conciliar, per poder participar en el centre hem de tenir permisos laborals perquè es permeti la participació.

Impuls de la pluralitat perquè l'oferta educativa pugui representar aquesta diversitat.

3) Laura Morera, Doctora en didàctica de les matemàtiques.

L'apoderament als centres ha d'anar acompanyat de formació contínua al professorat basada en la recerca educativa.

S'ha de fer un gran esforç per formar en competències als professors, que de fet és on fallem.

4) Paco Ramos, CCOO.

La formació ha de ser a tota l'etapa educativa 0-18. Les professionals de les bressols són dones pobres i sotmeses a canvis de contracte i laborals continus. De la mateixa forma les vetlladores, els educadors i tot el personal de suport.

S'ha d'incrementar el finançament fins al 6% de forma sostenible i sostinguda.

5) Rebeca Guasch, Fundació el Llindar.

Ser alumne avui dia és molt difícil a causa de l'exigència. L'educació ha de ser al servei de les persones, professors i alumnes, i està sota el servei de la burocràcia. És el sistema el que està desmotivats. Convé passar dels requisits a les condicions que possibilitin l'aprenentatge.

6) Lola Belló, Comarques de Lleida

S'ha de tindre en compte la diversitat dels territoris, s'han de potenciar les escoles rurals perquè és lluitar contra el despoblament. Falten recursos i molts serveis s'ofereixen gràcies al voluntarisme dels professors. Hi ha una manca d'implicació de les famílies als centres i arreu.

7) Dani Mota, JSC

La manca d'implicació dels estudiants és un símptoma més de la manca de sentiment de pertinença, i és important per generar adults implicats en la seva societat.

8) Beatriz Silva, diputada.

La taxa d'abandonament de la població gitana és del més elevat i els impedeix trencar el cicle de reproducció de la pobresa. Quines mesures es poden implementar per millorar la situació.

Com garantir les màximes oportunitats educatives al conjunt de l'alumnat?

Assumpta Baig, presidenta de la Fundació Marta Mata

Hem de treballar perquè tots i totes garanteixin l'èxit, cadascú fins on pugui.

L'administració educativa ha quedat col·lapsada per la realitat.

L'escola 0-3 és fonamental perquè els nens sàpiguen parlar, les pantalles han suposat un retard, i les famílies no estan col·laborant.

Si no donem als infants els coneixements i els valors necessaris no poden desenvolupar-se en la vida adulta.

La sisena hora ha de donar les mateixes oportunitats que a la concertada. L'horari dels instituts ha de ser matí i tarda, i potser haurien d'entrar més tard. La codocència és una clau.

Les zones educatives són la clau per lluitar contra la segregació, i depèn dels ajuntaments i no de la generalitat, per tant, hem de treballar per implementar-la. A part de continuar treballant en els projectes de Ciutats Educadores, amb l'aposta del lleure universal.

Gemma Requena, directora de l'Escola Joan Maragall de la Llagosta

Situació actual:

- Els darrers anys ha millorat la comunicació del departament amb les direccions.
- S'ha de treballar la motivació dels alumnes, perquè vinguin contents i amb ganes d'aprendre.
- Dificultat per gestionar la frustració dels alumnes, moltes vegades no se'ls hi diu que no a casa. També ha canviat la percepció de l'esforç i el respecte.
- Cal diversificar els mètodes d'aprenentatge per adaptar-nos a cada cas, aplicar la codocència i altres per atendre a la diversitat de l'aula, juntament amb la reducció de ràtios o el desdoblament de grups.
- Greu dificultat per l'expressió oral, que a més afecta posteriorment en la lectoescriptura. La incorporació de logopedes fent atenció directa és molt profitós.
- Els docents necessiten temps per preparar materials i per coordinar-se amb els companys.
- La tutoria ha de ser central: Importància de vincle, treball individualitzat, parlar de les emocions i també poder fer-ho amb la resta de la comunitat educativa: famílies, consergeria i menjador. D'aquesta forma els fem participants de l'escola i els acompanyem, i es facilita la tasca docent.
- Reconeixement de la tasca del docent, per millorar també la percepció.
- La gratuïtat de l'I2 millora l'entrada a infantil, encara que manquen places. Perquè arriben a l'escola amb unes mínimes habilitats.
- És necessari oferir i distribuir NESE a totes les escoles, manca d'acció per part del Departament, gràcies als Ajuntaments es fa moltíssima tasca.
- La baixada de ràtios és positiva, si pogués baixar a 20 seria encara millor.
- Els programes que donen uns recursos econòmics extres ajuden molt i incentiva a ser més proactius, encara que la burocràcia ho fa complicat.
- La motxilla escolar és una bona mesura, però la inflexibilitat en la seva gestió, fa que els alumnes d'I3 potser no gastin tots els recursos, ja que no fan colònies, i en canvi no els deixen utilitzar els recursos pels germans.
- El val escolar, encara que no totes les famílies ho necessitaven, ha sigut positiu perquè totes les famílies tinguessin els llibres a principi de curs.
- Les beques menjador garanteixen que tots els alumnes tenen un àpat equilibrat al dia, i redueix l'absentisme de tarda.
- El suport de llengua oral s'hauria de tornar a incorporar.

Propostes, sobretot en qüestions de recursos humans:

- Augment de recursos humans.
- S'ha d'incloure el vetllador a I3, la TEI no es pot assimilar.
- S'ha d'augmentar els docents d'educació especial.

- L'EAP hauria de fer atenció directa als alumnes no només derivacions.
- Manca d'estabilitat de les aules d'acollida, que fa que no es pugui avaluar els seus resultats.
- Reduir burocràcia.
- Els instituts escolars segurs que milloren les dades d'absentisme.

Eduard Riudavets, director de l'Escola Vedruna Àngels del Raval

La concertada no sempre és una escola elitista, i una escola d'alta complexitat no vol dir que no puguin prosperar els alumnes.

Situació de l'escola d'alta complexitat:

- En l'actualitat hi ha 34 alumnes d'aula d'acollida, però com que hi ha tanta matrícula viva, es van incorporant i de vegades no hi ha dotació suficient i no s'amplia durant el curs.
- També afecta en la ràtio, ja que no amplien el número de professors, i hi ha altres escoles amb 14 alumnes per curs, a diferència de la seva, que tenen el doble.
- A part s'ha de gestionar el dol migratori de les expectatives.
- El català és la 4rt llengua, bàsicament utilitzen el castellà els nois i s'ha de revertir.
- No tenen xifres d'abandonament perquè hi ha un bon vincle.
- La inclusió s'intenta, però falten recursos humans sobretot.
- Es fan formacions sense sentit, com per exemple competències digitals.
- No podem fer infants deprimits per la situació mediambiental, o social.
- S'han de treballar projectes socials potents, però sense oblidar la càrrega teòrica necessària.
- S'ha de replantejar el tema dels deures, la càrrega que suposa, i la manca d'acompanyament per part de les famílies per part d'alguns.
- S'han de tenir claustres més estables, si canvien el 50% dels professors no poden generar vincle.
- L'orientació acadèmica s'ha de fer el més aviat.
- Treballar la qüestió emocional i l'autoestima de l'alumnat.
- S'ha de plantejar el futur dels llibres de text.
- I parlar d'innovació.
- El treball oral és molt important, encara més quan no hi ha entorn familiar.

Miquel Gené, professor de Secundària de l'Institut Pau Claris de Barcelona i membre del Consell Educatiu Municipal de Ciutat Vella

Pau Claris era un centre d'alta complexitat, fins que un grup de famílies i el consorci van lluitar contra la segregació i van trencar la dinàmica d'alta complexitat.

Es va reduir el NESE B fins al 33%, i aleshores va passar d'alta complexitat a estàndard, el que ha suposat perdre recursos, un 10% de la plantilla (5 professors). S'ha posat en compromís el projecte educatiu, i la millora en realitat ha sigut un càstig.

Realment hi ha un problema en la repartició dels recursos, ja que per qüestions estadístiques es reparteixen, en comptes de mirar les necessitats reals del centre. La solució podria ser un finançament per fórmula que sigui més justa.

A l'hora de fer polítiques educatives seria necessari que s'escoltés a la comunitat educativa.

Hi ha moltíssima mobilitat en el professorat i inestabilitat de les plantilles, i s'hauria d'incentivar quan un professor va a un centre de màxima complexitat, perquè al final les plantilles són plenes d'interines.

Hi ha una necessitat flagrant de més hores de tutoria en un centre d'alta complexitat, perquè la situació de les famílies és més complexa.

Necessitem TIS a tots els centres educatius, perquè hi ha persones en situació de vulnerabilitat a tots els centres.

L'institut com espai comunitari amb activitats a la tarda.

Cal desplegar el decret d'inclusiva.

S'ha de treballar més amb les famílies, i que hi hagi mediadors culturals, perquè arribin als centres i facilitar la comunicació.

Respecte a l'orientació, les PAU són molt complexes, i l'orientació és molt difícil i insuficient.

La codocència és necessària i s'ha d'apostar, tant com les metodologies atractives. La formació del professorat s'hauria de fer en horari laboral.

Xavier Martínez-Celorio, professor de Sociologia de l'Educació a la UB i investigador del CRIT

Venim d'una dècada de retallades, a Catalunya un 19%, a altres comunitats del PP un 15%. A més amb un canvi demogràfic, un consum més important d'eines digitals, i una administració del sistema educatiu i no pas una governança. Es van quedar enrere les reformes del tripartit, i es va aplicar l'austeritat.

El resultat ha sigut una desmotivació del sistema, i pèssima gestió i reclassificació dels centres d'alta complexitat i disciplina matemàtica en l'atorgament dels recursos. Manca de lideratge i d'aplicació de les reformes educatives i d'acompanyament dels centres, mala aplicació de la inspecció educativa, i dels EAPs.

Gran malestar estudiantil, fatiga del professorat, i amb la pandèmia s'ha agreujat el sentiment d'abandonament, i ara els pitjors resultats de la història.

Autonomia de centre no controlada ni avaluada, que no es sistematitza, que no genera xarxa ni sinèrgies, ni comparteix coneixement. Però, per contra, aplica masses exigències cap al professorat.

Propostes:

- Exercir un lideratge pedagògic i un projecte compartit. S'ha de revisar el decret de direccions.
- Entorns desafians, no complexos. Confiar en els alumnes, tenir altes expectatives i generar passió per entomar els casos més difícils en equip.
- Bon clima social, participatiu, democràtic. Millorarà el sentiment de pertinença del centre.
- Enfoc centrat en l'aprenentatge i no en la metodologia. Però aplicat en les necessitats de l'alumnat, només el 27% sap aplicar els coneixements matemàtics a problemes reals de la vida.
- S'ha de gestionar realment la diversitat, una atenció adequada a la diversitat i no aplicar l'equitat com a recepta metodològica.
- S'han d'avaluar els centres, els projectes, i aplicar la codocència, per millorar el clima i la convivència dels centres.
- S'han de generar xarxes i zones educatives, així com la construcció d'aliances. Els serveis educatius tenen un gran paper.

- Cuidar la transició entre etapes, i aprofitar els serveis d'acompanyament dels centres perquè realment ho facin.

Maria Valencia, regidora d'Educació de l'Ajuntament de Sant Boi

Els mestres tenen un paper fonamental en el desenvolupament dels infants i joves.

Els ajuntaments assumeixen la responsabilitat que no tenen, ficant els recursos econòmics necessaris per millorar l'educació de les seves ciutats.

Necessitat de treballar en xarxa, tots els actius educatius en la mateixa línia per optimitzar els recursos que s'inverteixen.

S'ha de prioritzar

Accions en les quals s'impliquen les administracions locals: escoles bressol, escoles d'infantil i primària, instituts, activitats extraescolars, lleure educatiu, itineraris formatius personalitzats, suport emocional, suport i foment de l'estudi, famílies, treball amb tots els actors comunitaris, FP, formació professorat, universitat, microcrèdits universitaris, activitats culturals i artístiques, esports, entitats del territori, pla educatiu d'entorn, pla local d'absentisme, ningú sense l'ESO, ciutat educadora, noves oportunitats educatives, abandonament 0, etc.

Responsabilitat administracions locals:

- 1) Generar oportunitats
- 2) Fomentar una veritable equitat
- 3) Prioritzar la inclusió i l'atenció a la diversitat.
- 4) Disseny de models universals.

Factors de les causes que generen oportunitats educatives:

- Ubicació geogràfica dels recursos educatius, accessibilitat als serveis.
 - o Això té relació amb la segregació escolar, per la distribució desigual.
 - o S'ha de pensar en una distribució dels equipaments i recursos espacial.
 - o Dignificar els barris per generar espais.
 - o Entomar el debat de la zonificació.
 - o A les comissions de garantia s'ha d'escoliar la veu de les persones expertes del territori.
- Desigualtats socioeconòmiques, per garantir l'accés a l'èxit.
 - o Compensar els recursos des d'una visió corresponsable, i no des de l'assistencialisme.
 - o Els Pla Educatiu d'Entorn són necessaris i s'han de fomentar
 - o Així com l'accés a les activitats extraescolars, el lleure i l'estiu.
 - o Accés a l'art i la cultura.
 - o Obrir els centres com espais comunitaris.
 - o Acompanyar i formar a les famílies i els professionals.
- Desigualtats lingüístiques
 - o Reconèixer les diferents cultures i llengües
 - o Entomar el repte de les terceres i quartes generacions, que reproduïxen patrons de les mateixes vulnerabilitats.
- Absentisme i abandonament.
 - o Transició a les etapes educatives.

Solucions o claus de millora:

- Treball col·laboració en clau educativa de recursos
- Detecció primerenca de les necessitats de diversitat.
- Diversificar l'FP i adequar-la a les necessitats del territori
- Col·laboració entre entitats educatives.
- Millorar l'orientació
- Treballar la inclusió

Preguntes:

1) Neus Buisán, Associació Catalana de Dislèxia.

Hi ha un 10% de persones dislèxiques a Catalunya. Els especialistes no estan inclosos en la seguretat social i s'han de fer a través de centres privats de pagament de costos molt elevats.

Els infants en situació de vulnerabilitat, estan doblement vulnerables.

S'ha d'aplicar la normativa establerta per garantir oportunitats, introduir els especialistes necessaris i permetre als infants NESE rebre beca del ministeri.

2) Ildefonso, mestre i director jubilat.

És important el lideratge de la direcció i s'ha d'integrar tota l'activitat que es fa al centre, menjador, vetlladors, extraescolars, acollida.

3) Paco Ramos, CCOO.

Compromís per la justícia social.

L'ús de les metodologies noves és un repte, i potser s'entén com a contrària a les condicions laborals dels professionals, però només quan falla la governança.

Hi ha mesures que són urgents:

- 1.- Baixada de ràtios, a FP també.
- 2.- Més formació contínua
- 3.- Augment plantilles de psicopedagogs.
- 4.- Millora condicions laborals vetlladors i lleure.
- 5.- Més hores de coordinació entre professionals.
- 6.- Reforç metodologies i recursos de l'aula
- 7.- Funció de la tutoria.
- 8.- Suficient inversió pública per fomentar la FP.

4) Dídac Ramírez, Conseller districte Barcelona

S'han de cercar altres formes de pal·liar les vulnerabilitats des de l'educació, com ja ho fan les beques menjador.

Respecte a els espais, s'han de millorar independentment de lloc on estigui.

S'ha de passar del concepte d'escola a equipament de zona, amb personal.

COM DESPLEGAR UN SISTEMA EDUCATIU INCLUSIU, QUE ATENGUI ADEQUADAMENT L'ALUMNAT?

Isabel Darder, mestra i pedagoga terapeuta i tinenta d'alcaldia de Sant Just Desvern

La integració escolar era ajustar els alumnes perquè poguessin anar a un sistema escolar ordinari. L'escola inclusiva era adaptar

En el nostre país tenim un únic sistema educatiu, però més d'una xarxa d'escoles. El Govern tripartit

Miquel Casas, catedràtic de Psiquiatria Honorari de la UAB i director del programa 'SJD MIND Escolles' de l'Hospital Sant Joan de Déu de Barcelona

Des de l'Hospital de la Vall d'Hebron i Hospital de Sant Joan de Déu hem impulsat un estudi de recerca durant 12 anys a escoles de primària i ESO a Catalunya. El primer que hem vist és que hi ha generalitzacions que no hem vist: els alumnes estan desmotivats, no tenen valors, són agressius, no tenen sentiment de pertinença als centres, els docents estan cremats... No hem trobat escoles dolentes ni blocs d'alumnes desmotivats, però sí altres coses.

Sobre l'escola inclusiva, coneixem les situacions i circumstàncies externes dels alumnes, però tenim manca de coneixement de les característiques pròpies, psicològiques, dels nens i nenes. Per no etiquetar, no estigmatitzar, fem una negació de problemes interns dels alumnes. Per començar no fem el cocient intel·lectual de l'alumne. No saber-ho deixa als mestres en una situació d'indefensió.

Un 20% de l'alumnat tenen disfuncions del neurodesenvolupament (dislèxies, TDA, TEA,...) i a Catalunya diagnosticuem només un o dos de cada 10 nens i nenes amb aquestes disfuncions. El problema que tenim és multifactorial, però hi ha un punt inicial: el cervell humà és potent, i en circumstàncies normals, aprèn. I si un alumne no aprèn, tenim un problema. El problema no és culpa dels pares, dels mestres, del barri, de l'ètnia,.. És un problema intern. I només diagnosticuem un 1 o 2%.

Tana Tarapiella, directora de l'escola Edumar de Castelldefels

Som una escola catalana i inclusiva, fundada el 1974. Com a escola pública creiem en la inclusió, amb un projecte educatiu per a cadascú. La CIEI és un caramel enverinat. Tenim professorat d'educació especial, però no és una aula apartada, els alumnes estan a les seves aules ordinàries. Si el nen o nena necessita un vetllador o vetlladora, o més hores, no els tindrà perquè els alumnes ja estan en les aules ordinàries. Manquen recursos.

Si des de l'escola no ensenyem a ser inclusius, la societat no ho serà.

És fonamental la formació inicial. Els mestres que arriben ara està format quan arriben. El problema és la formació permanent. És important tenir formació per a la variabilitat d'alumnat que tenim als centres. El dia a dia necessita que posem l'infant en el centre i pensar què necessita.

Inspecció ja veu la nostra realitat. Els mestres fem tutories individualitzades, i també rebem formació. Les beques són un gran problema. Tenim un buit on les famílies han de fer un esforç econòmic molt gran per un acompanyament als seus fills i després no poden tenir beques, això s'ha de revisar. Els trastorns d'aprenentatge s'han de tenir en compte.

Anna Córdoba, directora de l'Escola d'Educació Especial Santa Maria de Queralt de Berga

Al nostre centre veiem les dificultats que tenen els centres ordinaris amb alumnes amb necessitats especials. Els alumnes els han matriculant als centres ordinaris i van fent una ruta per diferents centres fins arribar al centre d'educació especial amb la motxilla a sobre de canvis d'escola, moltes hores fora de l'aula etc.

Hem de canviar la mirada: l'alumne no s'ha d'adaptar a l'escola, sinó que és l'escola qui s'ha d'adaptar. Hem de ser més flexibles, en horaris, espais adaptats, amb informacions visuals adaptades a tot l'alumnat, grups flexibles, la codocència, que es pugui adaptar el material. Inclusió no és només presència de l'alumne a l'escola ordinària, sinó que també és participació i progrés. Si no hi ha aquests tres pilars no hi ha inclusió. Hem de treballar per projectes, i revisar el tema de l'avaluació. No comptem amb l'alumne a l'hora d'avaluar a vegades. L'orientació tutorial és essencial.

Josep Maria Garcia Balda, president de l'Associació d'Inspectors d'Educació de Catalunya (AIEC)

Els centres d'educació especial estan desbordats, actualment. Almenys a les comarques gironines, segur que també a la resta del territori. Ens trobem davant d'uns centres que han de fer més una feina mèdico assistencial que merament educativa. Necessitem equips multidisciplinars als nostres centres. Això ja està passant, estem posant personal mèdic als centres. Des de la inspecció treballem per la inclusió La inspecció ve a acompanyar els centres, a ajudar, i també el perfil dels inspectors i inspectores ha canviat els darrers temps, ara som més docents que estem fent una feina tècnica com a inspectors. Els centres tenen equips multidisciplinars que haurien de treballar en xarxa i de manera col·laborativa, per optimitzar la seva tasca.

També evidenciem la necessitat de reforçar la formació del professorat, tan inicial com contínua, per poder atendre millor els alumnes amb necessitats especials. Demanem més recursos (CIEIs) i evidenciem no hi ha sectorització – repartiment dels recursos per tot el territori de manera equilibrada-, no sempre és així. Hi ha recursos, però no suficients segurament. Volem alumnes que passin d'una situació de dependència a una de vida autònoma. El vetllador no és l'única solució. I també és important fer partíceps les famílies de tot el que es fa en els centres.

El centre d'educació especial té espais adaptats que segurament noi tenen centres ordinaris. Això és un hàndicap, perquè a vegades voldries escolaritzar alumnes amb necessitats especials a centres ordinaris i no és possible.

Marta Campo, directora de la Federació Catalana de l'Autisme

Representem 45 entitats de tot el territori català, la gran majoria de famílies, però també centres privats i altres. Donem servei a les entitats i donem suport a les famílies un cop han rebut el diagnòstic. Durant el 2023 la meitat de totes les peticions d'informació que vam rebre feien referència a l'educació. Cal doncs, informació cap a les famílies, motivar la comunicació entre els diferents estaments.

Cal fer pedagogia de l'escola inclusiva dins els centres educatius. Cal un canvi en la cultura de l'educació. Nosaltres estem oferint formacions als centres, i no recorren al Departament, sinó a

nosaltres. S'haurien de fer formacions a mida. No podem dependre de la bona voluntat de professionals. Hi hauria d'haver col·laboració amb entitats del tercer sector professionalitzades. Una altra de les nostres demandes és que es facin recorreguts formatius especialitzats. Amb persones formades que tinguin eines per a l'alumnat amb necessitats educatives especials.

Demanem que es deixi de fer comissions i grups de treball en el Departament i posar-se a treballar. Cal honestedat, des d'una perspectiva constructiva.

COM MILLORAR LA GOVERNANÇA EDUCATIVA?

Pepín Beltran, directora del Programa de Descentralització del Departament d'Educació 2007-2010

Volem millorar l'aprenentatge al llarg de la vida de tota la població de Catalunya. Ens plantejem una governança amb estratègia i objectius eficaç i digital, descentralitzada i de proximitat, en xarxa, participativa, cocreadora, amb evaluació i transparència. S'ha de comptar amb les famílies, el professorat, l'administració local i amb les entitats.

- Un dels objectius és desconcentrar i enfortir els serveis territorials del Departament d'Educació, que actualment no tenen autonomia de decisió.
- Cogovernança amb els municipis
- Desplegament de les zones educatives (serveis territorials, administracions locals i centres educatius)
- Rendir comptes i transparència. (Agència d'evaluació i prospectiva de l'educació)

Josep Mayoral, exalcalde de Granollers

L'art 176 de la LEC parla de les zones educatives. La zona educativa és una gran oportunitat, és l'espai de relació imprescindible per obrir perspectives noves, i sembla mentida que hagi estat tants anys sense desplegar-se. Les relacions entre el món local i l'administració de la Generalitat s'han de basar en el respecte, l'element bàsic per actuar amb corresponsabilitat. Els ciutadans ens demanen corresponsabilitat i confiança. El factor clau és la proximitat, allò que ens permet pensar que els nens i nenes que facin de l'educació un element quotidià.

La zona educativa hauria de tenir una direcció nomenada de comú acord entre Generalitat i ajuntaments, amb una junta de govern paritària, i conceptualment flexible

Les funcions de la zona educativa han de ser:

- Acordar i gestionar conjuntament l'estratègia educativa del municipi
- Definir un pla d'acció per lluitar contra la segregació escolar
- Acompanyar i impulsar els projectes d'innovació educativa dels centres del territori
- Definir el mapa escolar
- Evaluar la situació de les dotacions dels equips pedagògics de la zona
- Promoure una xarxa educativa sòlida, posant en comú les experiències
- Generar marcs participatius des dels consells de centre fins el municipal
- Impulsar un observatori de la realitat educativa de la zona

- Impulsar plans educatius d'entorn amb una mirada integral sobre el lleure educador
- Intervenir en la planificació de la FP
- Mirada integral de l'educació post obligatòria
- Impuls de la construcció de la Ciutat integradora

Montse Fortuny, inspectora d'Educació i doctora per la facultat de Pedagogia i Ciències de l'Educació de la URV

Tenim un context educatiu amb molts reptes. Parlar de la governança des del punt de vista de la inspecció no és fàcil. Estem en els tres nivells. Hem passat d'una jerarquia vertical a engreixar els espais micro, però sense una autonomia real. Hi ha una falsa autonomia respecte a la gestió.

Tenim una gran multiplicitat de tasques. El valor que té la inspecció és la posició estratègica, la seva expertesa en visió sistèmica; l'independència en el criteri tècnic, cosa que és una garantia. Som un agent amb credibilitat, i controla els biaixos del sistema i dels agents.

Hi ha la necessitat de construir consensos, necessitat de més efectius, de que els càrrecs als territoris no siguin de lliure disposició, sistemes d'avaluació i rendiments de comptes, necessitats de dades obertes i transparència, i de cooperació amb universitats i centres de recerca, per millorar la planificació estratègica.

Jaume Aguilar, membre de la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya

Modera: Teresa Sambola, coordinadora de l'Àrea d'Esports i Activitat Física de la Diputació de Barcelona

La Governança, segons la UE comporta 5 grans principis que s'han de tenir en compte: coherència, eficàcia, participació, responsabilitat i el d'apertuta. I ha de tenir 3 grans vectors: la interacció de les administracions (governança multinivell); una transformació sistemàtica, i que tota la política pública ha de crear un valor públic evaluable, amb rendiment de comptes

CLOENDA

Salvador Illa, primer secretari del Partit dels Socialistes de Catalunya

10 apunts de quina és la posició política del Partit dels Socialistes de Catalunya respecte l'educació.

1. Moment d'oportunitat

La primera: veiem el moment com una oportunitat. És cert que hi ha hagut una sacsejada. La gota que ha fet vessar el vas ha estat els darrers resultats de l'informe PISA. Ha estat una sacsejada de l'àmbit educatiu i ho veiem com una oportunitat per convertir el moment en un punt d'inflexió per agafar el bon camí.

2. Bons mestres i bones escoles

Segon: dir amb rotunditat – i no és la primera vegada que ho diem, però tornar-ho a dir avui crec que és oportú – que a Catalunya hi ha bons mestres i bones escoles. Hi ha bons professionals, hi ha bones escoles, hi ha bons centres educatius. Les coses es fan bé amb caràcter general a la majoria de centres educatius. Hi ha bons professionals.

Algú comentava aquest matí que si mirem com ha evolucionat la qualitat de l'educació a Catalunya en els darrers 40 anys hi ha una diferència notable, sent ben cert que en els darrers 10 anys – no només en l'educació, per cert – les coses s'han estancat. Però tinguem també una foto general i tinguem també la foto d'aquests darrers 10 anys. Ha influït una cosa important com és les retallades, les polítiques d'austeritat.

3. Educació com a màxima prioritat

Tres: per nosaltres l'educació és una prioritat de país, si no la prioritat de país perquè és el present i el futur. El capital humà de Catalunya és el lloc en el que es cohesiona el país. Per tant, prioritat màxima de país. I això ha d'informar tota la nostra acció, tota la nostra actuació política i per això li vaig demanar a l'Esther que organitzéssim aquestes jornades, per parar, per pensar. En farem més, però prioritat de país i per tant ha de ser present a la nostra acció política.

4. Recursos i reformes

Quart: calen recursos, però no només recursos, també calen reformes. Molt similar al que passa a l'àmbit de la sanitat. Avocar recursos sí, per descomptat – hi ha aquest lliniar, aquest horitzó del 6% del Producte Interior Brut – però només avocant recursos no aniran les coses. En tenim exemples ben recents. Hi ha hagut increments importants del pressupost, delicats alguns d'ells, en polítiques que soles, per sí mateixes, no solucionaran les coses sinó van acompanyades de reformes, de canvis.

5. Educació per acompanyar

Cinquè: ha sortit també en el decurs de les jornades aquesta concepció de l'educació com un acompanyar, com un ajudar a desenvolupar les capacitats de l'alumne, molt en línia, per cert, amb la terminologia de la paraula educació, *educĕre*, portar cap a fora, treure el potencial que conté, més que aquesta mentalitat d'informar, de formatejar a les persones totes per un mateix patró. Em sembla que a la ponència inicial la Coral ho ha dit, "*sábelo todo, apréndelo todo*". La terminologia de la paraula ens avoca a això.

6. L'escola cohesiona

Sisè: a l'escola, a l'àmbit educatiu, és on es cohesiona. El Josep Mayoral ho deia, "la ciutat està a l'escola" i el país per extensió, compartint valors, ens compartim aquest fil que ens fa sentir part d'una comunitat, d'una ciutat, d'un barri, d'un poble o d'un país.

És un integrem també. Allí s'acull. Allí és on integrem. Per tant, té una funció que transcendeix el ajudar a desenvolupar les persones; ens dona aquest sentit de comunitat i és important que aquí hi hagi uns valors que passen pel sistema educatiu que són els que tots compartim.

7. Autonomia dels centres

Setè: l'autonomia de centres. Amb matisos. Hi havia alguns punts de vista que ho matisaven. Però autonomia dels centres. Efectivament no és el mateix una escola del barri del Raval de Barcelona que una escola rural com ara a Tremp o a Vielha o a qualsevol municipi de Catalunya.

8. Avaluació

Per tant, autonomia de centres, però amb el correlat, vuitè punt, d'una avaluació. Vostè faci el que vulgui, però ha d'haver-hi una avaluació que garanteixi uns mínims i que permeti conèixer com van les coses. Corregir, si convé, en base als resultats, sense por a avaluar els resultats.

9. Ajuntaments

Novè: ajuntaments. Molta importància del món municipal, dels ajuntaments. Tenir en compte el paper dels nostres ajuntaments. No tenir por, doncs són un actor molt rellevant en tantes polítiques a Catalunya, en particular en l'àmbit educatiu. Molta rellevància en el paper dels ajuntaments, les Zones Educatives que mencionava el Josep Mayoral.

10. Realisme

I desè: realisme. És veritat que hem de tenir utopies, és veritat que hem de mirar amb l'horitzó llunyà, però realisme. És a dir, al final les coses es concreten en un territori, en un barri, en una escola. Per tant, realisme i gradualisme. Al final, les polítiques reformistes són polítiques graduals. Amb horitzó, amb ambició, però graduals. Que transformen les coses poc a poc, de forma sostinguda i comptant, evidentment, amb el sector.